



„Демократија“ се код нас одавно не схвата као јасно одређен облик владавине, који подразумева, на пример, представничке институције, поделу и разрађене процедуре смене власти и, пре свега, грађанско давање легитимности државној политици преко слободног исказивања властитих ставова и убеђења на општим изборима. При контаминацији (и неумесној фетишизацији) овог политиколошког појма, „представљање“ је сведено на (луткарску) „представу“, подела власти на „поделу колача“, док су „слобода“, „легитимност“ и „грађанско“ постали поклични одређених друштвених група, контекстуално ограничени тако да, са једне стране, захватају тек делић свог некадашњег садржаја, а са друге губе сваку форму која их одваја од било ког другог политичког пројекта. „Слобода“ се, тако, везује за параде разврата (и неукуса) сексуалних мањина и рекламе за Кока-колу, док „грађани“ губе сваку везу са документима која им у држави гарантују извесна „грађанска права“ и постају езотеријска група „одабраних“, посвећених у мистерије демократије и политичке исправности, па тако и једини носилац „легитимитета“ политичког одлучивања, без обзира колико миноран био њихов проценат у друштву или у народу неприхватљиви њихови ставови и програми.

Скоро су завршени избори за Европски парламент. Ова „представничка институција“ уједињене европске породице свој легитимитет црпи из најмањег процента одазваних бирача у историји ЕУ, при чему је одбаченост (и разочараност) тзв. „другог ешалона“ (махом из Источне Европе) нарочито подвучена понегде запањујуће ниским одзивом бирача. У време када је у Србији укидан изборни цензус од 50% (иначе природна гаранција да барем половина грађана сматра постојећу политичку елиту за *легитимну*), обасипани смо причама како је „у демократији политика досадна“, јер су људи превише заузети личним богаћењем и уживањем у животу да би размишљали о изборима (отприлике онако како у комунизму „неће бити потребна ни држава ни милиција, јер ће се грађани у свим пословима сами организовати“). Међутим, у време најтеже економске рецесије у више од пола века, ова врста „незаинтересованости“ може представљати само кризу легитимитета европских институција, партија и политичара, као и политике и идеологије које ови спроводе.

Ово се не изводи само из ниског цензуса, већ и из општих политичких трендова на континенту (наизглед парадоксални раст конзервативизма, ксенофобије, па и евроскептицизма унутар самих институција ЕУ). Чланови „европске породице“ све се више осећају маргинализовано, запостављено и отуђено од својих „представника“. О некаквом „обликовању заједничке политике“ не може бити ни говора, будући да су саме странке потпуно разједињене и посвађане, док народи, престрашени за властиту будућност, тешко да конституишу ишта налик некаквом „субјекту демократије“ у Европи.

А опет – „Европа“ је својеврсни синоним за „демократију“, она је њен образац, те њене институције, такве какве су, представљају узорни „демократски поредак“, какав ми, у земљама другог и трећег света можемо само сањати.

Истовремено, ту су председнички избори у Ирану. Иран је 1979. године, на таласу националног одушевљења, спровео своју Исламску револуцију, која је, након пропасти СССР, у либералним и секуларним земљама Запада безмало проглашена за најужаснији политички поредак на планети. Њен политички и духовни ауторитет је, међутим, преживео дивљачки рат (са вишемилионским жртвама) који им је наметнуо тада најбољи амерички ђак Садам Хусеин, низ санкција и политичких притисака, да би Иран у свему томе *удвостручио своје становништво* (попевши се са ранга Пољске на ранг Немачке) и *истовремено*

повисио социјалне стандарде, одржавајући при свему томе редовне изборе на којима је долазило до редовне смене власти у складу са вољом народа и (исламским) уставом земље. Чињеница да врховни политички ауторитет у земљи чине исламски духовници није ништа мање бизарна од чињенице да све законе у Британији мора да одобри особа која је то право стекла рођењем (при чему, узгред буди речено, англикански свештеници имају загарантована места у Горњем дому парламента). И онда се одрже председнички избори у којима одзив достиже фантастичних 80%, а актуелни председник у првом кругу освоји преко 60% посто гласова – и одједном је то доказ недемократичности друштва, диктатуре и репресије над грађанима?

Апатично друштво у коме све већи број његових представника сматра да оно треба да се разложи, у коме грађани скоро да немају никаквог поверења према институцијама које их представљају, а све више одлука доносе неодређене мутне личности из кругова централне олигархије јесте образац демократије, а друштво у коме грађани максималним ангажовањем показују не само да имају поверења у своје власти, већ пре свега у институције њене смене и правно устројство државе, постају глобални проблем и проказани подривачи демократије као такве. Махмуд Ахмадинежад нема легитимитет, али га има Европски парламент. После свега тога, шта оно беше демократија?